

Сергій Володимирович НАКОНЕЧНИЙ

(Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків)

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА НЕВТРУЧАННЯ У ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ ОСОБИ У КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Стаття присвячена актуальним питанням запровадження міжнародних стандартів забезпечення права на невтручання у приватне життя особи у кримінальний процес. Визначено історичні передумови формування права на приватність, його сутність та значення. Встановлено, що розквіт запровадження міжнародних стандартів права на невтручання у приватне життя особи припав на період після Другої Світової війни 1945 року коли виникла нагальна потреба у дієвому захисті прав людини. Проаналізовані міжнародно-правові документи, які вперше закріпили міжнародні стандарти забезпечення прав людини, загалом, та права на невтручання у приватне життя, зокрема. Окреслені національні нормативно-правові акти, що визначають засади невтручання у приватне життя особи. Визначено, що в основу національного законодавства у сфері захисту прав людини покладені міжнародно-правові стандарти утвердження та забезпечення прав людини, зокрема, які викладені у Європейській конвенції з прав людини. Наголошено на значенні засади невтручання у приватне життя особи під час здійснення кримінального провадження. Визначено сутність правового регулювання міжнародних стандартів невтручання у приватне життя особи. Зроблено висновок, що дослідження міжнародних стандартів забезпечення прав людини слугують запорукою чіткої імплементації останніх у національне законодавство та практику його застосування.

Ключові слова: міжнародні стандарти, право на невтручання у приватне життя, засади, кримінальний процес.

Постановка проблеми. Права людини являють собою досить широке та багатогранне поняття, що почало формуватися з появою перших ознак

державності. Сьогодні, досліджуючи феномен прав людини, науковці все частіше звертаються до історичних аспектів їх виникнення та формування як соціального явища, що допомагало регулювати відносини між людьми та державою. Відтоді логічним виникло питання про захист порушених прав людини та їх утвердження як одного із пріоритетних завдань держави.

Історично витоки прав і свобод людини можна знайти ще у міфології, а також у різних світових релігіях. У науковій та навчальній літературі зазначається, що слово «свобода» вперше з'явилося ще у XXIV ст. до н. е., коли правитель держави Шумер встановив «свободу» для своїх підданих шляхом застосування санкцій до податківців, захисту вдів і сиріт від несправедливих дій людей, що володіли владою. Зародження ідеї прав людини у V–VI ст. до н. е. в Афінах та Римі пов'язано з появою принципу громадянства. Кожна нова ступінь суспільного розвитку додавала нові якості правам людини, поширювала їх на більш широке коло суб'єктів¹. Тож, можна вважати, що відтоді розпочався поступовий процес декларування прав і свобод людини як головної цінності, де розквіт ідеї верховенства права набув в епоху Просвітництва, а сама категорія «права людини» вперше була відображена в Декларації прав людини і громадянина 1789 року.

В сучасних складних умовах воєнного стану в Україні питання утвердження прав і свобод людини посідають чільне місце на порядку денному, а відповідно їй зумовлює пошук нових форм та методів їх забезпечення, зокрема і в кримінальному провадженні. Варто брати до уваги і те, що в існуючих міжнародних відносинах увага до України є особливо прикутою з точки зору дотримання міжнародно-правових стандартів забезпечення основоположних прав і свобод людини. Адже, як вдало зауважують Л. Р. Наливайко та К. В. Степаненко, «впевнений курс України на інтеграцію до європейських співтовариств спонукає все більше звертати увагу на дотримання європейських стандартів прав людини. Як член Ради Європи із 1995 року, відповідно до Паризької Хартії для нової Європи від 21 листопада 1990 року, наша держава взяла на себе зобов'язання приєднатися до міжнародних стандартів у галузі прав людини, створити внутрішньодержавні гарантії їх здійснення, що ґрунтуються на відповідних міжнародно-правових нормах»². Відповідно, дослідження історико-правових аспектів запровадження міжнародно-правових стандартів забезпечення права на невтручання у приватне життя особи в кримінальному процесі є вельми актуальним і своєчасним. Крім того, визначення міжнародно-правових стандартів захисту прав людини, що мають досить широку розгалужену систему свого регулювання, матимуть вагоме значення при винесенні справедливого судового рішення.

---

¹ Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.

² Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.

Питання міжнародно-правових стандартів загалом, та засади невтручання у приватне життя особи, зокрема, неодноразово ставали предметом наукових пошуків серед таких науковців як: О. Бабаєва, О. Бігняк, В. Галаган, О. Іордонова, А. Кардаш, К. Лагутіна, Л. Наливайко, К. Степаненко, Ж. Удовенко та інші. Проте сучасний стан забезпечення права на невтручання у приватне життя в кримінальному процесі спонукає звернутися до історико-правових аспектів запровадження міжнародно-правових стандартів забезпечення цього права.

Метою статті є дослідження історико-правових аспектів запровадження міжнародно-правових стандартів забезпечення права та невтручання у приватне життя. У відповідності до зазначеної мети, у роботі необхідно вирішити такі *завдання*: 1) окреслити історичний ракурс запровадження міжнародно-правових стандартів права на невтручання у приватне життя особи; 2) визначити сутність міжнародно-правових стандартів права на невтручання у приватне життя особи; 3) з'ясувати правове регулювання міжнародно-правових стандартів права на невтручання у приватне життя особи.

Виклад основного матеріалу. Кримінальне провадження завжди передбачає обмеження та втручання у права і свободи людини, що є само по собі примусовою мірою, а тому вимагає свідомого та неупередженого ставлення до осіб, права яких обмежуються. Одним із заходів дотримання прав людини під час кримінального провадження є засади кримінального провадження, що виступають своєрідним мірилом, вимогою, межею, за яку заборонено обмежувати прав і свободи людини. При цьому відповідні заборони щодо втручання у права і свободи особи не є абсолютними, свідченням чого є певні відступи, передбачені законом. Згідно чинного КПК України однією з таких засад кримінального провадження є засада невтручання у приватне життя особи, або ще як можна зустріти у науковій літературі «право на приватність». Право на приватність тісно пов'язано із самим фактом конституювання прав людини загалом, оскільки його коріння сягає 1678 року, коли актом Хабеас корпус введено поняття «належна процедура», що передбачала гарантії недоторканності особи, принцип презумпції невинуватості та інші важливі для захисту прав особи норми¹. Нині унормування належної процедури як гарантування відповідного права, так і можливості його обмеження залишається вельми важливим питанням.

Категорія «приватності» («privacy») є загальноживаною як у повсякденному житті, так і в правовій сфері, що підкреслює різноманітність проявів та втілень даного терміна. Увагу поняттю приватності приділяли у своїх роботах ще філософи та юристи Стародавнього світу. Античні мислителі розглядали термін «приватність» здебільшого з економічного боку, наприклад, у працях Платона містяться згадки про приватність щодо

¹ Кардаш А. В. Право на приватність як основоположне право людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 47. Т. 1. С. 76–80.

поділу землі в межах держави на дві частини: приватне і державне володіння¹.

Наступними історичними документами, що визначали та дотично торкалися питань невтручання у приватне життя особи були Велика Хартія Свободи 1215 року та Білль про права 1689 року. Зазначені документи визначали право невтручання у приватне життя особи залежно від того класу до якого такі особи відносилися. Тобто був своєрідний розподіл прав залежно від групи, класу або статусу. Чим більшого статусу була особа, тим ширшим обсягом прав вона була наділена. Через декілька століть дана тенденція відійшла до минулого і вже на порядку денному були питання чіткого встановлення прав людини, встановлювалися права управителів та громадян. Розпочався відлік визначення прав людини, що були закріплені у Декларації прав людини 1789 року.

Також, окремо слід наголосити на Мирному акті (Peace Act) 1361 року, що був прийнятий англійськими суддями, інакше його йменували законодавство «прайвесі». Даний юридичний документ був базовим для накладення арешту на кореспонденцію.

Нового витку розвитку ідеї прав людини набули після Другої Світової війни 1945 року, а Підписання Статуту Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) 26 червня 1945 р. перевело сприйняття прав людини з виключно національної сфери також на міжнародний рівень. У 1948 році Комісія ООН з прав людини, створена на початку 1946 р., представила на розгляд Генеральної Асамблеї ООН проект Загальної декларації прав людини, який був схвалений 10 грудня 1948 р. Пізніше цей день був оголошений Днем прав людини².

Право на недоторканність приватного життя на думку Т. Соколан, є багатоаспектним, а деякою мірою й універсальним поняттям, що ускладнює пошук його «досконалого» визначення. Так, один із дослідників зауважував, що всі права людини якоюсь мірою є складовими права на недоторканність приватного життя. Між тим, такий підхід, на думку автора, є надто загальним. Взагалі у різних державах розробляються свої підходи до тлумачення даного терміна. Наприклад, Л. Брендейс сформулював концепцію недоторканності приватного життя таким чином, що її головним елементом була визнана можливість особи залишатися наодинці. Конкретизуючи дане положення, Л. Брендейс писав, що недоторканність приватного життя є найбільш бажаною з усіх свобод у демократичному суспільстві, і наполягав на тому, щоб це право було закріплено в Конституції³.

---

¹ Платон. Держава / за ред. Д. Ковалю. Київ : Основи, 2000. 355 с.; Бабаєва О., Іордонова О., Лагутіна К. Право на невтручання у приватне та сімейне життя: практика Європейського Суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 220–227.

² Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.

³ Соколан Т. В. Право на недоторканність приватного життя та основи його дотримання під час здійснення відеоспостереження. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011.

Сьогодні однією із визначальних засад кримінального провадження є невтручання у приватне життя особи. Остання визначена п. 8 ч. 1 ст. 7 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), а розуміння зазначеної засади законодавець детальніше розкрив у ст. 15 КПК України. Законодавець встановив, що під час кримінального провадження кожному його учасникові гарантується невтручання в особисте та сімейне життя. Інформація про приватне життя особи повинна бути отримана у порядку, що встановлений КПК України та не може бути використана в чийсь особистих цілях, а лише з метою реалізації завдань кримінального провадження. Особи, які отримали доступ до інформації особи про її приватне життя зобов'язані вживати заходів щодо її збереження та розголошення¹.

Розглядаючи національний аспект регулювання невтручання у приватне життя, слід положення ст. 32 Конституції України, де закріплено, що «ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України»². Тобто, в Основному Законі нашої держави законодавець встановив та підкреслив важливість принципу невтручання в особисте, сімейне життя особи та передбачив можливість судового захисту свого права у випадку його порушення. Крім того, ст. 28 Конституції визначено, що «кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню»³. Тобто закріплена фізична приватність; ст. 30 «кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду» та ст. 31 «кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції»⁴.

Норми Основного Закону дають вичерпний перелік підстав порушення права на приватність або його обмеження, проте вони наразі не мають свого розвитку, що є суттєвою прогалиною у національному законодавстві.

Відповідно до роз'яснення Конституційного Суду України, невтручання у приватне життя (як особисте так і сімейне) гарантується у всіх сферах суспільного життя, зокрема, під час кримінального

№ 2 (53). С. 302; Warren S. D., Brandeis L. D. The Right to Privacy. *Harvard Law Review*, vol. 4, no. 5, 1890, pp. 193-220. <https://doi.org/10.2307/1321160>.

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

² Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

³ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

⁴ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

провадження¹.

Особливістю засади невтручання у приватне, сімейне життя особи під час здійснення кримінального провадження є те, що орган досудового розслідування, як правило, проводить негласні слідчі (розшукові) дії, що вже самі по собі є втручанням у приватне життя осіб. Взяти для прикладу параграф 2 КПК України, що передбачає втручання у приватне спілкування, але в той же час, на орган досудового розслідування покладається обов'язок не розголошувати відомості, що стали йому відомі у ході реалізації негласної слідчої (розшукової) дії. Слушною в даному контексті є думка авторів В. Галагана та Ж. Удовенко, що «положення щодо прав громадян, які є стороною захисту чи іншими учасниками кримінального провадження, кореспондується з обов'язком сторони обвинувачення забезпечити їх дотримання при проведенні слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Законодавчий механізм такого забезпечення відображається у Конституції України, КПК України, підзаконних нормативно-правових актах, але потребує свого вдосконалення з урахуванням практики розслідування кримінальних правопорушень»².

Ми приєднуємося до позиції автора В. Назарова, який зауважує, що «засада невтручання у приватне життя є формою втілення у кримінальне процесуальне законодавство положень статей 32 Конституції України, а також узгоджується із ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, а також ст. 12 Загальної декларації прав людини». Автор також слушно вказує, що засада невтручання у приватне життя особи заснована на ідеї того, що кожна людина унікальна, індивідуальна, є суб'єктом великої кількості неформальних зв'язків, носієм приватних інтересів, що є її особистою справою. Держава надає можливості особі контролювати інформацію про себе, про членів своєї сім'ї та родину, не допускати розголошення відомостей особистого, сімейного характеру, а разі необхідності припинити розголошення небажаної інформації, тобто, певної мірою бути незалежною щодо інших людей, їх колективів, суспільства і держави загалом³.

Наголошуючи на важливості дотримання міжнародного стандарту забезпечення права на невтручання у приватне життя особи під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, О. Блищик та А. Піддубна вказують, що «приватне (особисте) життя особи є невід'ємним правом кожного й перебуває під особливим правовим захистом. Втручання в приватне спілкування особи шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій вимагає чіткого дотримання нормативних положень,

¹ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України (справа № 1-9/2012 від 20 січня 2012 р. № 2-рп/2012).

² Галаган В., Удовенко Ж. Забезпечення засади невтручання у приватне життя при проведенні обшуку житла чи іншого володіння особи. *Наукові записки*. 2014. Т. 155. С. 115.

³ Назаров В. В. Засада невтручання у приватне життя особи як засіб для захисту особи у кримінальному провадженні. *Юридичний вісник*. 2012. № 3 (24). С. 115.

встановлених кримінальним процесуальним законодавством¹.

З часу введення у дію КПК України 2012 р. кримінальне провадження має здійснюватися з дотриманням міжнародних стандартів захисту прав людини, а національні суди все частіше при винесенні рішення по справі звертають увагу на практику ЄСПЛ, що зумовлює дослідження міжнародних стандартів забезпечення права на невтручання у приватне життя.

Під міжнародними стандартами прав і свобод людини прийнято розуміти як загальновизнані положення міжнародних актів обов'язкового і рекомендаційного характеру, а також принципи міжнародного права, що закріплюють фундаментальні права особистості, які мають визначальне значення для захисту людини від незаконних та необґрунтованих дій з боку держави, посадових і інших осіб, які порушують або обмежують ці права, а також виконують функцію орієнтира для всіх держав при регламентації і забезпеченні прав своїх громадян². Тому, слід окремо зупинитися на правовому регулюванні міжнародних стандартів забезпечення права на невтручання у приватне життя особи. До нього можна віднести наступні нормативно-правові документи:

– Міжнародний білль про права людини, що проголошує невід'ємні права і основні свободи людини, та складається із Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 р.³,

– Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.⁴

– Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р.⁵;

– Конвенцію про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р.⁶;

– Європейську соціальну хартію від 18 жовтня 1961 р.⁷.

Слід зазначити, що одним із базових документів, що закріпив право на приватність була Загальна декларація прав людини, прийнята 10 грудня

¹ Блищик О., Піддубна А. Забезпечення невтручання у приватне життя під час проведення слідчих (розшукових) дій. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Ф-т № 1. Харків : ХНУВС, 2022. С. 73.

² Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.

³ Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

⁴ Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

⁵ Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.

⁶ Європейська конвенція з прав людини від 04.11.1950 № 995_004, ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

⁷ Європейська соціальна хартія від 18.10.1961, ратифікована Законом України № 137-V від 14.09.2006 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text.

1948 року Генеральною Асамблеєю Організації об'єднаних націй¹. У статті 12 Загальної декларації визначено, що «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань»².

У статті 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права встановлено, що «ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь та репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання чи таких посягань»³.

Своєю чергою, Конвенція про захист прав і основних свобод людини у статті 8 закріпила право на повагу до приватного і сімейного життя. А саме: «кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб»⁴.

Таким чином, можна констатувати, що вказані міжнародно-правові документи встановили базовий для міжнародного права принцип невтручання у приватне, сімейне життя, що цілком узгоджується із європейським підходом щодо забезпечення конфіденційності людини.

Ведучи мову про право на невтручання у приватне життя, слід наголосити, що практика ЄСПЛ не має єдиного розуміння, що являє собою приватне життя особи. Так, ЄСПЛ узагальнив питання, що охоплюються категорією «приватне життя особи», до яких віднесено: 1) персональні дані про людину; 2) деякі аспекти фізичного та соціального «я» особи («Мікулич проти Хорватії»; 3) встановлення та підтримання стосунків з іншими людьми та зовнішнім світом («Бурґгартц проти Швейцарії» (*Burghartz v. Switzerland*); «Німітц проти Німеччини» (*Niemietz v. Germany*); 4) ім'я, прізвище особи (зміна, написання) («Гійо проти Франції» (*Guillot v. France*); «Булгаков проти України»; «Гарнага проти України»; 4) зовнішній вигляд

¹ Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

² Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

³ Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

⁴ Європейська конвенція з прав людини від 04.11.1950 № 995_004, ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

особи; 5) визначення персональної ідентичності («В. проти Франції» (V. v. France) ; «Бурґгартц проти Швейцарії» (Burghartz v. Switzerland); «Даджен проти Сполученого Королівства» (Dudgeon v. the United Kingdom); 6) право визначати своє приватне життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб («Пек проти Сполученого Королівства» (Peck v. the United Kingdom); 7) право на доступ до інформації, пов'язаної з особою та визначенням її правового статусу («Гаскін проти Сполученого Королівства» (Gaskin v. the United Kingdom); «Мікулич проти Хорватії» (Mikulić v. Croatia); 8) право на приватний простір та інші¹.

Висновки. Історія розвитку міжнародно-правових стандартів захисту прав людини, загалом, та невтручання у приватне життя особи, зокрема, налічує вже більше кількох століть. Міжнародно-правові стандарти невтручання у приватне життя особи почали формуватися з прийняттям Великої Хартії Свободи 1215 року та Біллі про права 1689 року, а набули свого активного розквіту після подій Другої Світової війни 1945 року.

Під міжнародно-правовими стандартами невтручання у приватне життя ми розуміємо загальновизнані положення міжнародно-правових актів, що мають загальнообов'язковий та рекомендаційний характер та які закріплюють основоположні права особи, та які носять функцію захисту від необґрунтованих дій органів державної влади.

Правове регулювання міжнародних стандартів невтручання у приватне життя складають: Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про захист прав і основних свобод людини, Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України.

Подальшими перспективними напрямками наукового дослідження вбачаємо застосування судами України практики Європейського суду з прав людини щодо дотримання міжнародно-правових стандартів забезпечення права на невтручання у приватне життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Warren S. D., Brandeis L. D. The Right to Privacy. *Harvard Law Review*. 1890. Vol. 4. № 5. P. 193–220. <https://doi.org/10.2307/1321160>.
2. Бабаєва О., Іордонова О., Лагутіна К. Право на невтручання у приватне та сімейне життя: практика Європейського Суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 220–227.
3. Блищик О., Піддубна А. Забезпечення невтручання у приватне життя під час проведення слідчих (розшукових) дій // Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану: тези

¹ Кучинська О. П., Фулей Т. І., Бараннік Р. В. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини : монографія / О. П. Кучинська, Т. І. Фулей, Р. В. Бараннік. Ніжин : ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2013. С. 102–104; Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. Київ, 2015. URL: <https://textbook.com.ua/pravo/1474613155/s-10>.

доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Ф-т № 1. Харків : ХНУВС, 2022. С. 70–73.

4. Галаган В., Удовенко Ж. Забезпечення засади невторчання у приватне життя при проведенні обшуку житла чи іншого володіння особи. *Наукові записки*. 2014. Т. 155. С. 114–117.

5. Європейська конвенція з прав людини від 04.11.1950 № 995_004, ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

6. Європейська соціальна хартія від 18.10.1961, ратифікована Законом України № 137-V від 14.09.2006 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text.

7. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

8. Кардаш А. В. Право на приватність як основоположне право людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 47. Т. 1. С. 76–80.

9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

12. Назаров В. В. Засада невторчання у приватне життя особи як засіб для захисту особи у кримінальному провадженні. *Юридичний вісник*. 2012. № 3 (24). С.114-118.

13. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.

14. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.

15. Платон. Держава / за ред. Д. Ковалю. Київ : Основи, 2000. 355 с.

16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного

тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України (справа № 1-9/2012 від 20 січня 2012 р. № 2-рп/2012).

17. Савченко В. А. Невтручання у приватне життя як фундаментальна засада кримінального провадження. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2013. № 1 (3). С. 376-384.

18. Соколан Т. В. Право на недоторканність приватного життя та основи його дотримання під час здійснення відеоспостереження. *Вісник Харківського національного університету внутрішні справ*. 2011. № 2 (53). С. 301–307.

19. Кучинська О. П., Фулей Т. І., Бараннік Р. В. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини : монографія / О. П. Кучинська, Т. І. Фулей, Р. В. Бараннік. Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 228 с.

20. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя : науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. URL: <https://textbook.com.ua/pravo/1474613155/s-10>.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2023

Serhii V. NAKONECHNY,

Postgraduate Student

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL STANDARDS FOR ENSURING THE RIGHT TO NON-INTERFERENCE IN THE PRIVATE LIFE OF A PERSON IN CRIMINAL PROCEDURE

The article is devoted to the topical issues of implementing international standards for ensuring the right to privacy in the private life of a person in criminal proceedings. The author identifies the historical background for the formation of the right to privacy, its essence and significance are determined. It is established that the heyday of the introduction of international standards of the right to privacy life of a person occurred in the period after the Second World War in 1945, when there was an urgent need for effective protection of human rights arose. The article analyzes international legal documents that first enshrined international standards for ensuring human rights in general and the right to privacy in particular, in particular. The author outlines national legal acts that define the principles of non-interference in a person's private life. It is determined that the basis of national legislation in the field of human rights protection is based on international legal standards for the promotion and protection of human rights, in particular, those set out in the European Convention. The author emphasizes the importance of the principle of non-interference with the private life of a person during criminal proceedings is emphasized. The essence of the of the legal regulation of international standards of non-interference with the

private life of a person is determined. It is concluded that the study of international standards of human rights are the key to a clear implementation of the latter in national legislation and practice of its application.

Keywords: *international standards, right to privacy, principles, criminal procedure.*